

NÉPNEVELŐK LAPJA.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON A NAGY SZÜNIDŐBEN IS.

Laptulajdonos és kiadó: A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”		Felelős szerkesztő: SOMLYAY JÓZSEF.	
Előfizetési ár:		TARTALOM:	
Egész évre . . . . . 4 frt	A lap szellemi részét illető közlemények, valamint a vidéki előfizetők részéről beküldendő díjak és reklamációk a szerkesztő neve alatt Budapest, I. ker. Krisztinaváros, Pálya-utca 9-ik sz. a. küldendők.	Pár szó a nevelés-tudományról. UJFALUSSY SÁNDOR. — A tanítóegyes. felad. és munkaköre. ZSELTVAY BOGDÁN. — A besz. és ért. gyakorl. paed. és did. jelentősége. ALMÁSY JÁNOS. — Külföldi Lapszemle. — Irodalom. — Iskolai értesítők. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.	
Fél évre . . . . . 2 frt			
Negyed évre . . . . . 1 frt			
Egyes szám . . . . . 10 kr.			

Pár szó a nevelés-tudományról.

Általános a meggyőződés, hogy napjaink nevelése távol áll a tökéletestől s a kivánalomnak, az eszménynek, melyet maga elé czélul tűzött, megfelelni, azt megvalósítani bizony képtelen. E meggyőződés azonban nem csüggeszthet el senkit s nem állithatja bünbak gyanánt a nevelőt; nem teheti egyiket sem, mert ma — mint minden tudomány, úgy — a nevelés-tudomány is csak a fejlődés fokát érte el s mert a gyakorlati nevelő feladata a paedagogika elveit, utasításait realizálni, de a tudomány fejlesztését, újítását csak a hivatottak végezhetik. Így ítélve meg a dolgot, én a mai nevelésnél való elégedetlenséget örvendve látom, mert tőle remélem és várom nevelés-tudományunk előbbre haladását, javító megújulását. — Ez az egyszerű gondolat-menet ösztönöz arra, hogy elmémben a nevelés-tudomány mai állása fölött tusakodván, igénytelen nézetemmel nemely hiányok, fogyatkozások fölül a t. olvasó türelmét próbára tegyem.

Azt mondja Lewes: „A tudomány föladata a tünemények, mint ilyenek, rendjéről való ismereteinknek rendszeresítése. A természet-tudomány adja az ismeretet, a bölcelet a doktrínát.” (I. 4. l.)

A rendszeresítést nevelés-tudományunktól nem akarom elvitatni. A theologia, a bölcelet uralkodik ott; ők nyújtják a rendszert s az alapot a főbb elvek megállapításához. De mivel a theologia sem mind egyforma, a filozófia pedig épen nagyon is sokféle s egymástól nagyon is eltérő tanokat hirdet: a paedagogika rendszere, elvei tehát meglehetősen változatoságot tüntetnek fel. Fejlődő tudományyal ez másképp nem lehet; de kell, hogy a fejlődés csakugyan meglegyen. Én ezt nem látom oly mértékben, minőben szeretném. A vallás-bölcelem annyira uralkodó ma is, hogy általános nevelés-tudományról szó sincs, a mi van, az keresztény, zsidó, katolikus, református, vagy egyéb, s ha mégis általános akar

lenni, ezt csupán azzal mutatja meg, hogy a nevelésre nézve általános célt is tűz ki. A hol a vallás-bölcselem uralmából enged, ott a nevelés-tudományban a Kant-féle idealizmus ad irányt főlaggatva pár realistikus vonással; legújabbau Herbart hatása válik mind érezhetőbbé. — De hát hol maradt a többi filozófia hatása? Hiszen annál világosabb lenne a nevelés-tudomány, minél több oldalról világosíthatnák meg! Schopenhauertől, a pozitivizmustól, a materializmustól épen semmit sem tanulhatunk, vagy hát mért nincs teljesen keresztül vive az ideal-realistikus irány egyetlen neveléstanban sem? Hogyan fejlődhetnék minden oldalulag az a tudomány, mely a bölcselet alapjára épült, de még alapjának haladása, újítása elől is elzárkózik s egyszer fölvevett — bár tökélytelenek ismert — irányától eltérni nem hajlandó? Avagy a — tagadhatatlanul — sok jó mellett semmi olyast nem teremtett nevelés-tudományunkban az általa eddig követett filozófiai irány, mely javítást, több oldalul megvilágítást nem igényelt s nem igényelne? Ugyan vizsgálgassunk egy kissé!

Neveléstanaink célja az, a mi irői szerint igen különböző a szavakban, lényegileg azonban csaknem ugyanaz; uralkodó cél még mindig a túlvilági életre nevelés, mivel szemben az ideal-realistikus irány nem alkot ellentétet, ő csak közvetít; a materializmus pedig egyes neveléstani kérdésekben is csak napjainkban kezd nyilvánulni. Én a nélkül, hogy állást foglalnék már most valamelyik mellett, sajnálattal fogadom az ily egyoldalúságot s szívesen venném, ha új, ellentétes irány lépne föl, mely, mivel „minden új tannak — mint Herbart mondja — kezdetben rendszerint túlzania kell“, túlzása által kemény harcot provokálna. E harc mindenestre tisztítaná a látkört s sok jót vivhatna ki. Igen, sok jót, mert a nevelés céljának mai megállapítása s a nevelés alanyának mai meghatározása mellett érezzük a hiányt, de gyökeres javítást aligha várhatunk.

Mióta kimondta Pestalozzi: „Én az emberi oktatást psychologisálni akarom; össze akarom azt egyeztetni szellemem természetével és helyzetem megkörülményeim mivoltával.“ — azóta mindig egy helyben vagyunk. Megkésziült a lélektan egész rendszeresen; meg van határozva, mi a lélek s ki van mondva, hogy ez ismer, érez és akar, s minthogy fő-tőnek van állítva a megismerés: a nevelésben első helyen áll az ismerő-tehetség képzése: az oktatás. Hogy az oktatás módszere javult s javul ma is, mikor Herbartot követve a javított lélektantól nagyon sokat várunk, azt nem tagadom. De ha látom, hogyan szerezzük és javítjuk mi lélektani ismereteinket: akkor sem az oktatás, sem az erkölcsi nevelés terén valami nagyobb szerű haladást nem remélhetek. Nem épen azért, mert a nevelést csak psychologisálni akarjuk s mert lélektani ismereteinket nem a természet-tudomány adja. Az ember, a kit, s a mivé nevelünk, nem lélek, hanem ember; az ember a természet lénye s én mint ilyent szeretném vizsgálgatva, tanulmányozva látni. Az anthropologia haladása s ennek fölhasználása teremthet csak helyes paedagogiát. Az anthropologia küzdve a természet-tudomány módszerével, vizsgálódva és kísérletezve folytosan, bizonynyal oly ismeretek birtokába juttat, melyek igazai ismeretek s melyek a paedagogika megdönthetetlen alapjait képez-

hetik. A test és lélek nincs külön, s míg mi szoros összeköttetésük titkát, egységüket nem tudjuk: addig az embert, nevelésünk alanyát és célját nem ismerjük.

De megtámadható lélektanunk nemcsak azért, mert nem a helyes úton halad és tökéletesedik, hanem a miatt is, hogy a megismerést legfőbbnek állítja s midőn ezt teszi, a paedagogika egy és oly oldalú fejlődését okozza, mely — mint a tapasztalat mutatja — a nevelés mai céljának elérését éppen nem mozditja elő oly fokban, minőben vártuk. Az élet arról győz meg, hogy az erkölcsiség nem függ csupán a megismeréstől. Ugy tetszik, mintha az akarat, mely Schopenhauer szerint a lét ősoka, itt is az első volna. Az akaratra pedig nemcsak az értelem, de az érzelem is döntő befolyással bír, ezen kívül „akaratunk hatalma . . . félig testünk — azaz: idegeink erejétől függ.“ (Eötvös.) Nem lehet tehát az észnek s értelemnek olyan egyedül uralkodó hatalma; nem lehet tisztán az a nevelés bázisa már csak azért sem, mert érzelmeink nem függenek csupán tőle s mert a testi erőt ő éppen nem adja, nem fejleszt.

(Vége következik.)

Ujfalussy Sándor.

A tanítóegyesületek feladata és munkaköre.

— Két közlemény. —

II.

Nézzük ezekután, mely eszközökkel vélem én e kitűzött célokat elérni! Gyűléseink tárgyai legyenek:

1. Gyakorlati tanítások. Gyűléseink ezen actusának a legfőbb fontossággal kell bírnia, mert hallásánál a tagok rendkívül sok tanításbeli ügyességet, alkalmas bánásmódot s más egyéb tanítási és nevelési fogást sajátíthatnak el egymástól, melyeket pedig máskülönbön sem könyvből megtanulni, sem más téren megszerezni oly előnyösen nem lehet, mint ez alkalomkor. A reá következő bírálat pedig míg egyrészt tisztázza az eszméket, addig másrészt ítéletet mond a nyilatkozó felfogások felett s érvényre juttatja a jót, a helyest. Csakhogy óhajtandó, hogy a gyakorlati tanítást vállaló jól meghányja-vesse az előadandókat, s gondolkozzék kissé a tanítás módja, menete s maga elé tűzött célja felett, hogy azt, a mit előad, legyen jó és példányszerű, az egész complett és kidomborodó, könnyen áttekinthető és ne erőszakolt. Azért különösen is ki volna mondandó, hogy az oly tagok, kiknek működése helyén többen is vannak a megtartandó tanítást előzőleg otthon azoknak mutassa be, s ezek aztán közösen megállapítván tett észrevételeiket, azt bírálat alakjában a gyűlésnek benyújtják, mely bírálat aztán a megtartott tanítás után fölolvastatnék, s nemcsak kovászálul szolgálna a megkezdendő eszmecserének, de egyszersmind kijelölné már előre az irányát s megkönnyebbitené a vitakozás sikeres eredményre juthatását. — Tárgyát képezzék közgyűléseinknek:

2. Felolvasások, értekezések, önállóbb művek.

Az önképzés a leghatalmasabb biztosítéka az ember rendeltetése szerint való folytonos tökéletesbülésnek s a korral való lépéstartásának. Elmarad, s a küzdelem szép teréről lesodortatik, a ki stagnál; ismeretlenné válik az élet és társadalom minden mozzanata az előtt, a ki mással nem igyekszik az adott viszonyok közt helyét biztosan megállani. A néptanítónak már állásából kifolyólag nem lehet mellőznie azon eszközöket, melyek látkörének tágításával, szakismeretei bővítésével oly búsán jutalmazták az előre törekvőt.

Legyen rehá a tanítóegyesület az e nemű munkálkodás istápolója, ellenőrzője, sőt egyenes irányítója! hasson oda, hogy az egyesület minden tagja évenként legalább egyszer adja ez irányu törekvésének némi bizonyítékát! mit a paedagogia tág mezejéről szabadon választott théma fejtegetésével teljesíthet; bíraltassa meg a beküldött műveket egy lehetőleg soktagu bizottság által s a felolvasásra érdemest sokszoritassa s a tagoknak egy-két héttel a gyűlés előtt küldje el, hogy azok behatóbban tanulmányozván a kérdést, alaposabban s haszonhajtólag szólhassanak hozzá. Az így megbírált dolgozatok aztán maradandó becsűek lesznek, s ha bírálatos kivonatuk időről-időre az évkönyvbe vezetetik, megbecsülhetlen anyagot szolgáltatnak működésünk történetének megírásához, s nemes rugóul hivatásunk körén belül való munkálkodáshoz.

„Az iskola én vagyok“, mondá egyik jeles paedagogusunk, már pedig ha ez áll, akkor az „én“-tökéletesbitésére a lehető mérvben kell igyekeznünk; mert ha az iskolának igen sok baja van biz, ez azt is bizonyítja, hogy az „én“ se ment minden bajtól.

Végül még egyszer visszatérek a megjelenést tárgyaló alapszabályi tételek miként való betartására.

A mióta szerencsém van ismerni az egyesületi élet mivoltát, még nem emlékszem oly esetre, hogy a meg nem jelent tagok a paragrafoknak megfelelőleg megbírságotlaltak volna. Már pedig ha a tagok önkényétől függ a megjelenés, akkor jobb abbahagyni az ily munkálkodást; mert a meg nem jelent tagok közönye lankasztólag hat a megjelentekre, zsidbasztja az egyesületi életet s problematikussá tesz minden eredményt. Vagy nézzük, mennyire kötelezi az egyesületi tagot a megjelenésre egyik vagy másik körülmény. Először is minden tagot kivétel nélkül kötelezi saját előbbre haladásának érdeke; továbbá az erkölcsi s önként vállalt kötelesség, a mennyiben az együletnek beiratkozott tagja. E két körülménynek is elégségesnek kell lenni az ember, de kivált néptanító előtt, ha tiszteli a jogot és kötelességet. De a községi és állami tanítóra a törvény is kötelező erővel bír s a meg nem jelenést 2 fnt bírsággal sújtja, melyet csak a gyakran hibás s tulkegyes elnézés lát jónak igénybe nem venni s ez által egyesületi bajaink sokaságát szaporítani. Szerintem az a legfőbb s elodázhatlan tiszte az elnökségnek, hogy a megjelenést a legszigorubbán megkivánja s az ennek kellő ok hiányában eleget nem tevőkkel szemben törvény szerint járjon el; mert ez által szolgálatot tesz nemcsak a tanúgynek, de magának a meg nem jelentnek is.

Nézetemet összefoglalva a következőkben teszem meg javaslatomat:

1. A gyakorlati előadásokra lehető legnagyobb készütség fordí-

tandó s előzőleg, ha lehet, megbíráltassék, a bíráló a mintaleczke után fölolvastassék.

2. Felolvasást vagy értekezést lehetőleg minden tag készítsen évenként legalább egyet; a művek jelíges levélke kíséretében küldessenek be az elnökséghez, ki azokat azonnal kiadja az egyhelyütt lakó bíráló bizottságnak, mely bizottság a jobb művekből ajánl az elnökségnek felolvasásra; az elők a fölolvastandókat sokszorosíttatja, vagy ha közérdekűek, a megyei lapban teszi közzé. A bíráló bizottság a művekről rendes naplót vezet s oda minden valamire való művet kivonatosan bejegyez, a meghozott bírálattal együtt; a gyűlésnek mindenkor referál. A bíráló bizottság tagjai nem kötelezettek munkabeadásra.

3. A megjelenést a törvény értelmében kell megkívánni.

4. Az egyesület bizottságot alakít, melynek feladata a hozzá fordulót törvényes jogaiban megvédeni.

Zseltvay Bogdán.

A beszéd- és értelemgyakorlatok paedagogiai és didaktikai jelentősége.

(Folytatás.)

II. FEJEZET.

A beszéd- és értelemgyakorlatok paedagogiai és didaktikai jelentősége.

Minden szellemi élet az érzékek alapműködéséből, vagyis az érzékek útján nyert szemléletekből indul ki. Tekintsük a gyermek szellemi életének fejlődését iskolás kora előtt. Ez a kor inkább a gyermek fizikumának fejlődési korszaka, mint az értelemé. A család bensősége és melegsége: a szeretet inkább a gyermek kedélyvilágára, mint értelmére hat. Nem tagadhatni ugyan, hogy az emberekkel és a természettel való érintkezésből, különösen intelligens családokban; továbbá azon gyermekekknél, kik a gyermekkertet látogatták: az ész kimivelődése egészen parlagon hevert volna: ámde mégis joggal mondhatjuk, hogy ezen tényezők a gyermek észvilágának fejlesztésére tervszerűen be nem folytak. Itt minden nyert fogalom a véletlen dolga. A gyermek ugyan meglehetősen sokat látott, hallott, tapasztalt; de a szó szoros értelmében figyelmesen szemlélni még nem tanult. Azon kör, a melyben a gyermek forog, egész jelenségeivel a gyermek előtt megszokottá válik s így nem ébresztődik föl benne a mélyebbre ható és tartós érdeklődés. — Különbözik ez a későbbi kor feladata. — A gyermek ismer meglehetősen sok közellevő tárgyat, állatot stb. némely tulajdonságot, cselekvést stb. Némely fogalma van a tárgyak nagyságáról, alakjáról, számáról; s talán az egymáshoz való viszonyokról is; az ok és okozatról stb. — A játéknál működtette összes erejét és ügyességét. — Kedélyvilága gyors változatokat mutat föl: örül, nevet, sír, bánkodik stb. — Némely elvont fogalmai is vannak pl. az igazság, hazugság, hamisság, jó és rosszról stb. — Beszélőtehetsége még igen gyenge; alig képes rendszertelen gondolatainak helyes kifejezést adni; fogalmai homályosak; ítélete gyarló. — A család eddig nevelt, ápolt, óvott, de nem oktatott.

Ilyen állapotban kerül a gyermek az iskolába. A mint az iskolába

lép, megváltozik a helyzet. Az iskola feladata: a nevelés és oktatás ok-szerű eszközeivel a gyermek ész — és kedélyvilágára fejlesztőleg és nemesítőleg hatni.

Mert ha azt akarjuk, hogy gyermekeink helyesen gondolkodó és cselekvő emberekké váljanak: akkor a gyermek fejlődésére ható tényezőket tervszerűen kell alkalmaznunk. Nem lehet tehát többé közönyös ránk nézve: vajjon bővül-e általában és hogyan fejlődik a gyermek értelmi köre. Itt pozitív, tervszerű ráhatás válik szükségessé.

Tekintve a gyermek e korbéli szellemi életének fejletlen voltát, a gyermeket első sorban tanulóképessé, a későbbi szakszerű tanításra éretté kell tennünk. E célra legalkalmasabbak a beszéd- és értelemgyakorlatok. Ezek képezik a szülői ház és az iskola közötti áthidalást, egyesítvén magukban a család bensőségének melegítő sugarait és párosítván a terv-szerű eljárást a legelemibb módon való szellemi társalgással, a mely a gyermek felfogásához leereszkedik és hozzá simul: lelkét és szívét egyaránt betölti. Már csak ezen átmeneti stádium nehézségeit tekintve rend-kívüli fontossággal bírnak a beszéd- és értelemgyakorlatok. A mennyiben továbbá belőlük fejlődnek ki a későbbi tanítási szakok vagy tantárgyak: ezen gyakorlatok vetik meg a tulajdonképeni tanításnak, meg a gyermek rendszeres szellemi fejlődésének az alapját. Ezen két momentum rendki-vül emeli a beszéd- és értelemgyakorlatok alapvető nagy fontosságát. Nincs az egész tanítási eljárásunknak oly ága, a mely annyi ügyességet, az ügy iránti lelkesültséget, minden egyes órára készültséget igényelne, mint a beszéd- és értelemgyakorlatok. Könnyebb valakit valamely kézi ügyességre tanítani vagy akármelyik speciális tanítási szakban helyes fogalmakat teremteni, mint a tanítás ezen ágában célunknak teljesen megfelelőleg eljárunk. Itt a leghelyesebb módszer, a szó mestere, a Pestalozzi-féle szellemben tanítási eljárásunknak teljes accomodatiója a gyermekek subjektív igényeihez megkivántatik: hogy a zsenge gyermek eszéhez és szívéhez férjünk, benne hangulatot gerjesszünk s konkrét eredményt felmutathassunk. Ide melegen lüktető élet kell, hogy életet teremtsünk és fejlesszünk. Ha a kérdéses gyakorlatok a tanítóra nézve nyugót képeznek, akkor annak fáradozásaiban nincs áldás, nincs ered-mény. A didactica ezen jelszóval lép itt a tanító elé: „Hic Rhodus, hic salta.“! — Tekintsük már most közelebbről a beszéd- és értelemgyakorlatok célját és jelentőségét, a mely gyakorlatoknál alkalmasabb disczipleinánk nincs: a gyermek általános gondolat — és tapasztalatkörét kibő-víteni, beszélőtehetségét kifejleszteni: egyszóval intelligenciájának az alapját megvetni. Ezen gyakorlatok, a didaktika magasabb igényeinek megfelelően kezelve, a gyermekek intellektuális (értelmi), morális (er-kölcsei), és esztetikai (szépészeti), képzésére a leghathatósabb befolyást gyakorolják. Ha azt tekintjük, hogy általuk az összes szellemi tehetségek igénybe vétetnek és fejlesztetnek: alakilag képzők: ha pediglen szemügyre vesszük azt, hogy bizonyos konkrét ismeretanyagot nyújtanak s általuk a későbbben részletesen kifejtendő ismereteknek szilárd alapját megvetik: anyagilag bírnak képző erővel. A gyakorlatok különféle nemei, ha így osztályozni akarjuk: a leíró, elbeszélő és a költészet mezébe bur-kolt beszéd- és értelemgyakorlatok mint az anyagi, valamint az alak

képzést mozditják elő. Itt ezen gyakorlatok képző erejéről csak általánosságban lehet szó; mert vajmi nehéz meghatározni azt, hogy speciáliter ez vagy ama gyakorlat ilyen vagy olyan képző erővel bír.

A gyakorlatok anyagát képezik: az iskola és annak tárgyai, az iskolai élet; a szülei ház, részei, tárgyai, háziállatok, a ház környéke: udvar, kert stb. a családi élet; a helység és lakosai különböző foglalkozásaik szerint; a helység határa, környéke, rét, mező, erdő, tó, folyó, hegy stb.; földrajzi, természetrajzi és természettani előismeretek, az ég, az idő, az Isten stb. — Tehát az iskolából indulnak ki és concentrikus körökben bővítik a gyermek ismeretkörét. Ezen körökön belül irányoztatik a gyermekek figyelme az ott szemlélendő anyagokra.

Vannak közvetlen szemléletek, midőn egy előttünk levő anyagot részletesen megismertetünk, és közvetett szemléletek, midőn valamely tapasztalatra hivatkozunk és mint részletesen ismertet szemünk elé állítunk. Azon gyermekeknél, kiknek figyelmetlenségük következtében a tárgyak, jelenségek stb. képei nem igen mélyen és hiven vésődtek emlékeztükbe; a mennyire csak lehet, a beszéd- és értelemgyakorlatoknál mindég a közvetlen szemléletekből induljunk ki.

Általában a beszéd- és értelemgyakorlatok nyomán tanulják a gyermekek figyelmiüket valamely tárgyra tartósan irányozni, tanulnak helyesen szemlélni, érdeklődni a körülöttük levő világ iránt.

Főjelentőségük azonban a következőkben culminál. A beszéd- és értelemgyakorlatok fejlesztik az érzékek, a lelki szemlélő tehetség erejét, a lélek felfogási és alakító tehetségét. Teremtenek új képzeteket, fogalmakat; a régi homályos fogalmakat kiigazítják; az újonnan nyerteket pedig megvilágítják, kibővítik, csoportosítják és összefoglalják. Az összehasonlítás és megkülönböztetés által erősítik és élesítik a lélek ítélő, megkülönböztető, következtető és bizonyító erejét; a definíciók által pedig a magyarázó tehetséget. — Az anyagismeret bővül.

A közvetett szemléleteknél az emlékező és a képzelő tehetséget, majd a lélek belső szemléleti erejét erősítik.

A beszélő tehetséget ily sokoldalú szemléleteknél rendkívül fejlesztik és gyarapítják. A szellem képzése a nyelv gyarapodásával egyenes arányban halad. „Minél műveltebb a szellem, annál teljesebb a beszéd; következésképen minél korlátotabb a lélek működése, annál gyarlóbb a beszéd.”

Az emberek közti viszonyok ecsetelésénél fejtetnek ki az igaz, jó stb. az erkölcsről való fogalmak és az emberek iránti tisztelet gerjesztetik a gyermekekben. A társadalmi szokások ismertetése által tanítjuk a gyermeket a helyes magaviseletre. Az embri művek megszemlélésénél, továbbá, midőn a természet műveinek szépségeit tárjuk a gyermekek szeme elé, fejlesztjük a szépérzéket; különösen az utóbbiaknál ébresztjük a gyermekben az áhitatot az Isten iránt.

A költészet is szolgálatunkba áll. Alkalmas, a megszemléltetkekhez alkalmazott elbeszélések, mesék és költemények által kiválóan hatunk a gyermek kedélyére, akaratára és vágyaira; fokozzuk a gyermekben az életörömet.

A föld- és természetrajzi, továbbá a természettani alapfogalmak meg-

vetésével a tanulót a későbbi szakoktatásra előkészítik. Sőt még a rajzot is lehet és kell a tanítás élénkítése céljából a beszéd- és értelemgyakorlatokkal összekötetésbe hozni; annál is inkább, mert a tárgyalások befejeztével a gyermekek szeme előtti tárgyakat a tanítónak a táblán való előrajzolása után — természetesen a legegyszerűbb módon — könnyű szerrel lehet a gyermekekkel utánrajzoltatni. Kínálkozik a sokoldalú anyag megszemlélésénél e czéha elég tárgy és alkalom. Így tehát a szellemi öntevékenységgel párosítjuk a szem és kéz ügyesítését.

Némely újabbkori paedagogus a rajzon kívül még a Fröbel-féle játékok módjára alakítási munkálatoknak is akar itt tért nyitni. E kérdéssel szemben a paedagogia azonban megállapodásra még nem jutott.

Almásy János.

(Folytatása következik.)

Külföldi Lapszemle

A nevelési doctrinák közül a rationális nevelési irány az, melynek haegemoniája Németországban mai nap biztosítva van. Az időszakai sajtó között, mely ezen fontos nevelési elv szolgálatában áll, a dr. Dittes Frigyes által szerkesztett **Paedagogium** nem csekély mértékben emeli annak súlyát, értékét. Első számában „A kulturállam és a tanító-ság” című cikkében Dr. Frohschammer müncheni professor általános képét adja a kulturállamok keletkezésének s kifejti, hogy mit követel a középkori kasztrendszer romjaira épült modern jogi állam a tanító-ságtól. Ezen érdekes cikk nagyon megérdemli a fáradságot, hogy bárki is elolvassa. Ugyanezen számban találjuk még Preiss dr. königsbergi tanító cikkét: „Az iskola és az élet” címmel. E cikk, mely nevezett lap 2. számának egy részét szintén betölti, történeti visszapillantást vet az iskolák fejlődésére és arra a konklusiora jut, hogy minden iskola homlokán hordta azon kor prestigejét, melyben létezett. Az egyes nevelési elveket nem az iskola, hanem az élet szülte, vagyis más szóval az iskolák mindig az élet szolgálatába szegődtek. Ha az iskola meg akar felelni magasztos missiójának, úgy átalakulása kell, hogy lépést tartson a kor metamorfoziséval. „Milyen legyen az iskola és a tanítás, hogy nevelve hassunk” című cikk Morf H-tól következőkben resumálja az iskolai tanítás nevelő hatását: 1. A tanítás ne legyen játék, hanem komoly munka, mely testi és szellemi fáradsággal jár 2. A tanító nem lehet meglegedve semmilyen eredménnyel, mely nem felel meg az általa előre megállapított követelményeknek. 3) Tanítsunk egyszerre keveset, de e keveset alaposan. 4) A tanítás mindig szemlélettel járjon s a genetikus fejlődés irányítsa haladásunkat. 5) Szoktassuk gyermekeinket, hogy a következtetett igazságokat szépen, összefüggően adják elő 6) Kötelessége minben tanítónak, hogy minden tanórára alaposan elkészülve jelenjék meg. 7) A tanító legyen az első az osztályban, s a legutoisonak hagyja el azt. 8) Ne büntessen a tanító bezárással gyermeket, ha vele maga nem maradhat ott. 9) Legyen a tanító alöadása és magatartása

mindenkor méltóságteljes. 10) Büntessünk mindig olyformán, hogy közmondással élve „füstje mindig nagyobb legyen mint a szaga.“ 11) A rend kérlelhetetlen szelleme kormányozza az iskolát. 12) A tanító ne nézen el semmi tisztátalanságot sehol és semmi körülmények között. — A 4. szám „Vallási és erkölcsi lelkiismeret“ czímen közölt vezércikk tartalmából megemlítendő azon éles distingció, melylyel szerző a vallási és erkölcsi lelkiismeretet egymástól elválasztja, miből következik, hogy úgy az erkölcsi, mind a vallási érzet és lelkiismeret fejlesztésére különböző eszközöket kell a nevelőnek alkalmaznia. — Siebert Ede, rudolfsheimi igazgató cikke: „A tanítás alapossága“ valóságos gyöngye a paedagogiai sajtónak. Német alaposság! Ilyen cikkek átölyvasása után láthatjuk csak, hogy mennyit adnak a németek a „keveset de jól“ elvére. Körültekintésük a tanítás legaprólékosabb részleteire is kiterjed, s így a tanítás összhangja biztosítja az alapos eredményt. Hogy mikép érhető el a tanítás alapossága. Siebert 3 főelybe foglalja azt össze: 1) Megkivántatik, hogy a lélek mindenkor készséget tartson a képzetek befogadására (figyelem) 2. Tiszta, szemléltető és érdekeltséget keltő közlése a képzeteknek, [előadás] 3. A képzetek ismétlése, rendezése, csoportosítása. (reprodukczió.) — „Pestalozzi paedagogiájának alapelvei“ című cikk Dr. Dittes Frigyes tollából képezi a 6. füzet tartalmát, melyet szerző a bécsi paedagogia társaság Pestalozzi innepélyén olvasott föl. A nevelés-tanítás e nagy apostolának paedagogiája méltó interpretálóra talált Dr. Dittesben. Keresetlen egyszerűséggel írott diadémusz ez a nagy nevelő szelleméhez, melyben különösen a szeretve nevelő mestert és a legracionálisabb tanítási disziplína: a szemléltetés megteremtőjének alakját domborítja ki. — A 7. füzet „A lélek és test közötti összefüggés“ czímmel, nagy gondnal és tudományos apparatussal azon egyes tanokat veszi tárgyalás alá, melyek különösen az újabb kor filozófusai között e kérdésben érvényre jutottak. Számos kutató mint: Huschke, Lotge, Fehmer (a psychophysika feltalálója) előbbre vitték ugyan e kérdést, de csak Descartesnak, az újabb filozofia megteremtőjének sikerült itt határozott megállapodásra jutni. — Az antropológia s különösen a testi szervezet szövettanának fejlődésével Humboldt, Liebig, Dove, Flourens, de még jobban Gall orvos az aggyejteket valótták határozottan a lelki működés (melyet mi annak nevezünk) organumainak. A 8. szám „Aquinoi sz. Tamás filozofiája“ czímmel Dr. Frohschammer müncheni tanár tollából hoz egy meglehetősen epés cikket, melynek éle a római hierarchia törekvése ellen irányul. Aquinoi szent Tamás (1226—1274) dömés szerzetes filozofiáját ismerteti nagy tanulmányról tanuskodó tollal. Bár a kathol. scholasztika ezen apostola nem illik a 19. század keretébe, és XIII. Leo pápának a régi scholasztikát felújító törekvései, melylyel e kultúr harcztot csak elnérgesítette, rossz szemmel nézetnek Németországban, még sincs igazolva az elkeseredés azon hangja, melylyel a németek a pápa intenczióit fogadják. A legkisebb eredmények is, melyeket a pápa kétségtelen ügyes politikájával a németeknél elért „erstaumliche Triumphe“-oknak kereszteltek el e cikkben. Ezeknek az uraknak jó volna egy néhány hónapra Magyarországra jönniök. ha többet nem, egy kis türelmességet tanulhatnának tőlünk vallás dolgá-

ban, mert Magyarország legujabb rákfenéje, az antisemitizmus, valóságos enyelgés a „Kulturkampf“ dárdacsapásaihoz képest.

Szabó Lajos.

Irodalom.

Felhívás a magyar közönséghez.

Három nagy magyar város lett porrá, romokká, Eperjes, Nagy-Károly, Toroczkó. Templomok, iskolák, középületek elhamvadtak. Isten háza, műsák háza és a szegény ember háza mind egyenlő rom lett.

Isten próbára akarta tenni a magyar nemzetet. Tud-e önmagán segíteni a veszélyben?

A Király és a Nemzetgyűlés magas példákban megadták a választ. Irodalom és Művészet követte példáikat. Felhívásunkra a magyar irodalom és művészet képviselői oly Emlékalbumot alkottak össze, mely szellemi tartalomra, érdekességre nézve ép úgy, mint a művészi rajzok tekintetében kiváló becűnek mondható. A ki ezt megszerzi, a Hazának és Emberiségnek hoz áldozatot s ugyanakkor saját házának szerez vele emlékül elteendő díszet. Részt vett a mű létrehozásában a magyar közélet, irodalom és művészet számos jelese, közöttük annyi fényes név. Bizonyítsa be Hazánk közönsége, hogy a legfényesebb név magáé a Magyar Nemzeté, midőn részvételére teljes joggal hivatkozik a részvét nemtője.

A „Segítség“ külső kiállítása gondossággal és díszben meg fog felelni a belsőnek, s örömmel jelenthetjük, hogy e szép célra az Irodalom a Művészetnél kívül a Magyar Ipar is meghozza áldozatát: jelesen több hazai papírgyártól s más nagy iparosainktól hazafiai áldozatról tanuskodó ajánlatok érkeztek a „Segítség“ irodájába, a melyek mindegyike elő fogja mozdítani a célt, hogy ez emlékalbum jelentékeny összeggel járuljon elhamvadt magyar városaink újra építéséhez.

A díszes **emlékalbum** ekkép sokkal nagyobb terjedelmet nyert, mint eleinte tervezve volt. A „Segítség“ emlékalbum négyféle kiadásban fog megjelenni, u. m.: **egy** forintos, **három** forintos, **tíz** forintos és **száz** forintos kiadásban, melyeknek már elseje — a legolcsóbb — az egy forintos is csinosan lesz kiállítva, s díszes borítóban 40 nagy oldalra terjedő s mintegy 70 képpel illusztrált tartalmával árához képest annyit fog nyújtani, hogy hasonló díszes illusztrált füzetet a külföldi nagy irodalmakban is csak két-három ekkora áron lehetne megszerezni.

A drágább példányok fokozott díszszel lesznek kiállítva és külön művészi mellékletekkel ellátva. Jelesen a három forintos példányok részben színes alaponatú képekkel karton vastagságú papíron, a tíz forintosok olifant-nagyságban pergament borítókkal fognak megjelenni. A száz forintos példányok az előfizetők nevével ellátva, rendkívül díszes alakban lesznek kiállítva, szintén olifant-alakban, merített karton-papíron, selyemborítóba kötve pergamentburokkal, hasonlóan Ipolyi Arnold „A magyar korona“ című díszművének a király és a pápa részére készített külön példányaihoz.

A „Segítség” emlékalbumra, miután annak, kivált drágább példányai csak az előfizetők számának arányában fognak nyomtatni, **előfizetés nyitattik**. Az előfizetési pénzek kezelését és az előfizetés útján megrendelt példányok szétküldését a „Franklin-Társulat” vállalta el. Az előfizetési pénzek tehát a „Segítség” számára a *Franklin-Társulat kiadó-hivatalába (Budapest, egyetem-utca 4. szám)* küldendők. A megrendelések utánvétellel is eszközölhetők.

A f. megrendelők kéretnek, hogy a megrendelésben világosan tüntessék ki, melyik kiadást (az 1, 3, 10, 100 frtost) és hány példányban rendelik meg.

A sok gondot és munkát igénylő díszes emlékalbumban augusztus elejére készül el, s augusztus hó folytán fog a megrendelőknek szétküldetni.

A „Segítség” gyűjtő-íveinek és előfizetési összegeinek beküldését a Franklin-Társulat kiadó-hivatalához *augusztus hó 15-ikéig* kérjük.

A „Segítség” emlékalbum szerkesztésére és művészi kiállítására két bizottság alakult: irodalmi és művészeti.

A „Segítség” *irodalmi bizottságában* Jókai Mór főszerkesztőn és társszerkesztőjén Nagy Miklóson kívül dr. Beöthy Zsolt, Rákosi Jenő, Szana Tamás, Törs Kálmán, Vadnay Károly és mint jegyző dr. Szádeczky Lajos működnek közre.

A „Segítség” *művészi bizottságának* tagjai, a művészeti rész szerkesztőjén Roskovics Ignácson kívül, még két művésziünk: Vágó Pál és Zala György.

A „Segítség” ügyében értekezhetni napoként déli 12 és 1 óra közt a „Segítség” irodájában: Egyetem-tér 6. szám.

A „Segítség” emlékalbum által kitűzött cél előmozdítására ez irodalmi vállalatlap kapcsolatban *sorsjáték* és *népünnepély* rendeztetik, a melyeknek jövedelme a tüzkárosultak és az árvíz által sújtott szegényebb lakosság között arányosan fog megosztatni, — a „Segítség” emlékalbum jövedelme azonban kizárólag azon célra fog fordíttatni, melyre e vállalat alapított, a három magyar város újra építésének előmozdítására.

E jótékony vállalatok ügyében az említettekén kívül még több bizottság is alakul, melyekben közéletünk számos kitünősége vesz részt, jelesen:

„a „Segítség” ügyében a *terjesztést vezető bizottság* alakult, melynek tagjaival eddig felkérettek: báró Atzél Béla, gróf Bánffy Béla, Beniczky Ferencz, Berzeviczy Albert, Csávolszky Lajos, Darányi Ignác, gróf Dessewffy Aurél, Gerlóczy Károly, György Aladár, Ivánka Imre, Jókai Mór, gróf Károlyi Gyula, gróf Károlyi István, Lévai Henrik, báró Lipthay Béla, Nagy Miklós, Roskovics Ignác, Serák Károly, gróf Teleki József, Tisza István, gróf Tisza Lajos, Thék Endre, Urváry Lajos, Vágó Pál, Visi Imre, Wekerle Sándor, Zala György, Zichy Antal. E bizottság még több taggal fog kiegészítettü.

Az *augusztus 20-án rendezendő nagy ünnepély* intézésére külön bizottságok alakulnak gróf Károlyi István, báró Atzél Béla, gróf Teleki József és Gerlóczy Károly polgármester elnökeite alatt.

A „Segítség“ emlékalbum számára *irodatni dolgozatokat* és *emléksorokat* küldöttek be eddig:

Rudolf trónörökös főherceg Ö Fensége, József főherceg Ö fensége, Koburg Fülöp kir. herceg Ö fensége;

Abonyi Lajos, Ágai Adolt, Asbóth János, Ábrányi Emil, Arany László (Arany János egyik kiadatlan költeményét), Albrecht Lorenz József, Ábray Károly, Ballagi Mór, Baksay Sándor, Balázs Sándor, dr. Barna Ignác, Bartal Antal, Barthos János, Bartók Lajos, dr. Barsi József, Bedő Albert, Beöthy Zsolt, Berzeviczy Albert, Berczik Árpád, Brassai Sámuel, B. Bajza Lenke, B. Büttner Lina, Csernátony Lajos, Csukássy József, Dalmadi Győző, Degré Alajos, Dóczy Lajos, Duka Tivadar, Dömötör Pál, br. Eötvös Loránd, Eötvös Károly, Endrődy Sándor, Erődi Béla, Erődi Dániel, Erdélyi Béla, báró Fejérváry Géza, Fenyvessy Ferencz, Fejes István, Felméry Lajos, Fraknói Vilmos, György Aladár, György Endre, Gyarmathy Zsigáné, dr. Haynald Lajos biboros érsek, Hadzsik Antal, Hegedüs Sándor, Hegedüs István, Herman Ottó, Hevesy Lajos, Hevesi József, Hoitsy Pál, Hunfaly János, Irányi Dániel, dr. Illosvay Lajos, Ivanovics József, Jókai Mór, Kaczián Géza, dr. Kármán Mór, Keleti Gusztáv, Király Pál, dr. Kremner József, gr. Kuún Géza, Kvassay Ede, László Mihály, Lauka Gusztáv, Lé vay József, Lövei Klára, Lukács Béla, Marczali Henrik, Mátray Lajos, Mikszáth Kálmán, Moldován Gergely, Molnár Antal, báró Orczy Béla, Pauler Gyula, Nógr. Pap Gyula, Pajor István, Pásztói (dr. Platthy Adorján), Pulszky Ferencz, Poór Antal (Tomba egyik utolsó kéziratát), Rákosi Jenő, Radó Antal, báró Radvánszky Béla, Reviczky Gyula, Rónay Jácint, Simay János, Simonffy Kálmán, Siposs Soma, dr. Stoczek József, Szász Károly, Szász Béla, Szádeczky Lajos, Szabó Endre, P. Szathmáry Károly, Székely József, Szendrey János, Szilágyi Sándor, Szilágyi István, Szili Kálmán, idősebb Szimyei József, Szontágh Pál, Szüry Dénes, Tisza Kálmán, gr. Tisza Lajos, Trefort Agoston, Thán Károly, gr. Teleki Sándor, Torma Károly, Tóth Lőrincz, Vadnay Károly, Vajkay Károly (Véka Lajos), Vajda János, Vaszary Kolos, Vámbéry Ármín, Várady Antal, Vajda Viktor, Wagner László, Wartha Vincze, Wohl Janka és Stephani, gróf Zichy Ágost, gróf Zichy Jenő, Zichy Antal, gróf Zichy Géza, Zsilinszky Mihály, stb.

A „Segítség“ emlékalbum számára következő küldöttek be *rajzokat* eddig:

Stephanie trónörökös főhercegné Ö Fensége, Klotild főhercegnő és két leánya Mária Dorothea és Margit főhercegnők s Koburg Luiza kir. hercegnő Ö Fenségeik:

Aggházy Gyula, Angyal Béla, Baditz Ottó, Barabás Miklós, Basch Gyula, Bezerédy, Benczúr Gyula, Benczúr Béla, Blaskovich Ferencz, Biazini Mariska, Bruck Lajos, Bruck Miksa, Burger, Brodsky Sándor, Büttner Ilon, Csók István, Donáth Gyula Dörre Tivadar, Elischer Lajos, gr. Erdődy Gyuláné, br. Fejérváry Olga, Fesztly Árpád, Greguss Imrei Győrök Leó, Halmly, Jankó János, Joanovics, Jendrassik Jenő, Jóka, Róza, Karlovszky Berci, Kardos Gyula, Kéméndy Jenő, Kimmach László Kozics, Linek Lajos, Ligeti Antal, Mannheimer Gusztáv, Margitai Tihamér br. Mednyánszky László, Mesterházy Kálmán, Munkácsy Mihály,

Molnár József, Miskovszky Viktor, Nädler, Nográdi, Pap Henrik, Pataky László, br. Prónay Róza, Peske Géza, Rippl, Révész Imre, Róna, Roskovics Ignác, Spányi Béla, Szirmay Antal, Stettka Gyula, Strobl Alajos, Szárics, Taly Antal, Tölgyesi Arthur, Telepi Károly, Tolnai Ákos, Tornay Gyula, Tury Gyula, Vágó Pál, Vastag György, Vastagh Géza, Zala György, Zichy Mihály, stb.

Az irodalmi és művészi közreműködők száma, midőn e sorokat írjuk, még folyvást szaporodik, de már az eddigi fényes névsor kezeskedik arról, hogy a „Segítség“-hez belső becsre és művészeti kiállításra hasonló emlékalbum a magyar irodalomban eddig még nem jelent meg, s azoknak, kik megrendelésükkel a jótékony célú előmozdítják, egyuttal szép és maradandó emlékül fog szolgálni.

Budapest, 1887. július hó.

Jókai Mór,
szerkesztő.

Nagy Miklós,
fárs-szerkesztő.

Roskovics Ignác,
a művészeti rész szerkesztője.

Iskolai értesítők.

4. **A nagy-kanizsai,** nyilvános, hatosztályu, elemi fiu- és leányiskola, valamint az ezzel egybekötött kereskedelmi iskola értesítője, az 1886—7 tanévről. Szerkeszté Bűn Samu. — Tartalom: 1. Az isk. széki tagok névsora. 2. Jegyek, rövidítések magyarázata. 3. Jelentés az elmúlt tanévről. 4. Tananyag. 5. Tanszerek. 6. Iskolai könyvtár. 7. Az iskola jótévi. 8. A tantestület névsora. 9. Érdemsorozat. 10. Statisztika. 11. Értesítés a jövő évre.

Az iskolába a kimaradottakon és elhaltakon kívül 591 gyermek járt. Ezek közül kitünő eredménnyel 46, jelessel 153 végezte az évet; tehát a tanulók $\frac{1}{3}$ részének a tanulása volt teljesen kielégítő eredménnyű. Elsőrendű (elégséges) eredménnyel 331; semmi eredményt se ért el 61, tehát a tanulók egy kilencedrésze — bukott. — A tanítás eredménye e szerint igen középserű. Az eredmény értékét csökkenti az a körülmény, hogy a „tanulók iskolalátogatása és fegyelme kielégítő volt; hosszabb ideig tartó mulasztások csak ritkán fordultak elő.“ — Kanizsai ügytársaink többet tehettek volna.

5. **A pécsi** izr. hitközségi népiskola értesítője, az 1886—7. tanévről. Közlő Klingenberg J. igazgató. — 1. Értekezés. 2. Jelentés az elmúlt évről. 3. Jótékonyág. 4. Statisztika. 5. Az iskola számadása. 6. Iskolai hatóság és tanítótestület névsora. 7. A tananyag „vázlata.“ (Tulágosan „vázlat.“ Így pl. a nyelvtan anyaga így van vázlatozva: II. osztály: tömön-dat; III. osztály: egyszerű mondat; IV. osztály: szóképzés, igeragozás, összetett mondat. — Egészen elmaradhatott volna.) 8. Rövidítések magyarázata. 9. Érdemsorozat. 10. Értesítés a jövő évre.

Az év végén vizsgát tett gyermekek száma 243; ezek közül jeles előhaladást tett 41, tehát az egésznek körülbelül csak egy hatod része. I. rendű 182; II. rendű 20. A jelesek közül 29 jutalmat kapott. (Hát az a 12 már miért nem?) Az eredmény tehát igen középserű. A 233 gyermek tanításával nyolcz tanító foglalkozott; beleértve a hitoktatót, a nő kézimunka tanítónőt és tornatanítót.

Vegyesek.

— **Újabb irodalmi pályázat.** *) A „Máramarosi Általános Tanító-Egyesület“ Gönczy Pál, államtitkár ur ö Múltósága iránt táplált tiszteletét ezáltal is ki akaryán tüntetni, ily pályakérdést tűzött ki: „Hazánk népoktatás ügyének fejlődése 1867 óta tekintettel Gönczy Pál működésére.“ Jutalma: 200 frank aranyban.

A jutalom csak abszolnt becsü műnek adatik ki, melynek 5—6 nyomtatott ivnyi terjedelemmel kell birnia. A pályaművek idegen kézzel szépen és hibátlanul írva, bekötve, lapszámozva s a szerző nevét rejtő jellegés levélkével 1888-ik évi febr. hó 14-éig küldendők az egyesületi elnökhöz M.-Szigetre.

A pályázatban részt vehet minden magyarországi, tanítással foglalkozó egyén, ki valamely általános tanító-egyesületnek tagja, mely körülmény az illető egyesületi elnök igazolásával történik s a pályadíj csak ezután adatik ki. Bírálokul a jutalmat kitűző egyesület kötelekéhez nem tartozó három kiváló tanfőféru kéretik fel.

A jutalmat nyerő mű, mint az egyesület tulajdona, kinyomatik 1000 példányban. Egy diszpeldány Gönczy ö Múltóságának adatik át.

Az elárusításból befolyó tiszta jövedelem 20%-a szerzőnek adatik tiszteletdíjképen, a többi 80% a megyei árva alap növelésére fordittatik.

M.-Szigeten, 1787-ik ézi julius hó 15-én.

Hetényi Kálmán,

elnök.

— **Pályázat a f. iskolaíhoz.** 1. Elemi isk. tanítói állomásokra. Budapest főváros tanácsa által az 1887.8. tanévvel szükségendő több ideiglenes osztálytanítói, illetve osztálytanítónői állomásra ezennel nyilvános pályázat hirdettetik. — Az ideiglenes osztálytanítói illetve osztálytanítónői állással évi 500 frt fizetés, 100 frt lakbérátalány s a három évi próbaidő után a végleges megerősítésre és fokozatos előléptetésre, ugyszintén a szabályszerű 60 frt korpótllekre és nyugdíjra való igény van összekötve. — A fenti állomásokra okl. tanítók, illetve tanítónők pályázhatnak. A pályázóktól megkivántatik, hogy honpolgárok, feddhetlen előéletűek, egészséges testalkatúak, 18 évüket már betöltött, de 40 évet még meg nem haladott korúak legyenek. — Megjegyeztetik, hogy a pályázat alkalmával elsőbbségre számíthatnak azon tanítók és tanítónők, kik a népisk. törvény 86. és 118. §-aiban követelt előtanulmányokat, t. i. a tanítók a gymnásium-, reál- vagy polgári iskola 4 első osztályának, tanítónők pedig a felső nép- vagy polgári iskola teljes bevezését igazolni fogják; mindenek felett pedig elsőbbség fog adadni azoknak, kik felső nép- és polgári iskolai tanítói oklevéllel bírnak. — Kivételnek ezen szabály alól a fővárosnál alkalmazásban levő kézimunka-tanítónők, kikre nézve a f. elemi népiskolai szervezési szabályaiban biztosított kedvezmény fentartatik. — Felhivatnak tehát mindazok, kik az említett tanítói, illetve tanítónői állomásokra pályázni kívánnak, hogy keresztlevelel vagy születési bizonyítvánnyal, oklevéllel a tanulmányi és szolgálati okmányokkal, végre a folyamodó egészségi állapotáról és testalkatáról az illető hatóság tisztí (fővárosi kerületi) orvosa által kiállított bizonyítvánnyal felszerelt és 50 kros bélyeggel ellátott kérvényeiket Budapest főváros tanácsához czimezve, a fővárosi tanács íktató hivatalába (IV. ker. Lipót-utca, új városbáz, földszint 3-ik ajtó) f. évi augusztus hó 10-ik napjának déli 12 órájáig annál bizonyosabban nyujtsák be, mert kellően fel nem szerelt, vagy határidőn túl érkezett folyamodványok nem fognak figyelembe vétetni.

2. Polgári iskolai igazgatói és tanítói állomásokra. Budapest főváros tanácsa által a fővárosi községi polgári iskoláknál 1 igazgatói, 1 történelem, földrajzi, 1 vegytan, természetrajz, földrajzi, 1 esetleg 2 mennyiség-

*) Kéretnek a tanügyi lapok e pályázat átvételére.

tan, természettani, 1 torna, 1 esetleg 2 magyar-német nyelvi, 1 női kézimunka tanítói állomásra; a középkereskedelmi iskolánál pedig 1 kereskedelmi-ismé és levelezés tanításával összekötött kereskedelmi, könyvviteli állomásra ezennel nyilvános pályázat hirdették. — A polgári iskolai igazgatói állomással évi 1,500 frt törzsfizetés és természetbeni lakás, vagy 300 frt lakbérátalány 200 frt igazgatói általány és 100 frt 5—5 éves korpótlék, a polgári iskolai tanítói valamint a középkereskedelmi iskolai tanári állomással, a szabályszerű három évi próbaidő főtartása mellett évi 800 frt fizetés és 200 frt lakbérátalány, a három évi próbaidő sikerrel befejezése után egész a hetedik szolgálati év befejeztéig évi 1,000 frt fizetés és 300 frt lakbérátalány, a nyolczadik szolgálati évtől kezdve 1,300 frt törzsfizetés, 300 frt lakbérátalány s végre minden további öt év után 100 frt ötödéves korpótlék, végül a női kézimunka tanítói s a mennyiben az egyik magyar-német nyelvi tanszék szintén nő pályázóval fogna betöltetni, ezen állomással is a szabályszerű három évi próbaidő főtartásával évi 600 frt fizetés és 200 frt lakpénz, a három évi próbaidő sikeres befejezte után, egész a hatodik szolgálati év befejeztéig évi 800 frt fizetés és 200 frt lakpénz, a nyolczadik szolgálati évtől kezdve évi 1000 frt törzsfizetés és 300 frt lakpénz, végre minden további öt év után 60—60 frt ötéves korpótlék élvezete s mindegyik állomásnál a törzsfizetés és korpótlék utáni nyugdíj igény van összekötve. — A polgári iskolai igazgatói s tanítói állomásokra csakis középiskolai tanári vagy polgári iskolai tanítói oklevéllel bíró egyének, a női kézimunka tanítói állomásra csakis elemi vagy polgári iskolai tanítói s ezen fölül női munka ipartanítói oklevéllel bírók s végül középkereskedelmi iskolai tanári állomásra csakis középiskolai tanári oklevéllel vagy ennek hiányában kellő gyakorlati képzettséggel bíró egyének pályázhatnak. Ezen kívül pályázók egyéb tanulmányukat, eddigi szolgálatukat a főváros szolgálatában még nem állók tisztí főorvosi (kerületi orvosi) bizonyítvánnyal egészséges állapotukat, továbbá feddhetlen előéletüket, magyar honpolgárságukat, a magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes tudását s végül keresztlevéllel vagy születési bizonyítvánnyal azt is igazolni tartoznak, hogy a 18 éves kort már elérték, de éltük 40-ik évét még nem haladták. — Felhívtnak tehát mindazok, kik a fenti állomásokra pályázni kívánnak, hogy a fentiek szerint felszerelt s 50 krajczáros bélyeggel ellátott kérvényeiket Budapest főváros tanácsához czimezve, folyó 1887. évi augusztus 10-ik napjának déli 12 órájáig bezárólag, a tanácsi iktató hivatalban (új városház, földszint 3-ik szám alatt) annál bizonyosabban nyujtsák be, mert későn érkező, vagy kellően föl nem szerelt kérvények figyelmen kívül fognak hagyatni.

3. **Reáliskolai tanári állomásokra.** Budapest főváros tanácsa által, a fővárosi községi reáliskoláknál üresedésben levő tanári állomások közül a IV. ker. közs. reáliskolánál egy német-francia nyelvi tanári állomásra ezennel nyilvános pályázat hirdették. — Ezen állomások mindegyikével, a szabályszerű három évi próbaidő fentartása mellett évi 800 frt fizetés és 200 frt lakbérátalány, a három évi próbaidő sikeres befejezése után egész a hetedik szolgálati év befejeztéig 1,300 forint fizetés és 300 frt lakbérátalány, a nyolczadik szolgálati évtől kezdve 1,500 frt fizetés és 400 frt lakbérátalány, végre minden további öt év után 100—100 frt ötödéves korpótlék élvezete s a törzsfizetés és korpótlék utáni szabályszerű nyugdíj-igény van összekötve. — A fenti állomásokra csakis középiskolai tanári oklevéllel bíró egyének pályázhatnak, ezen kívül pályázók egyéb tanulmányukat, eddigi szolgálatukat, a főváros szolgálatában még nem állók tisztí főorvosi (fővárosi kerületi orvosi) bizonyítvánnyal egészségi állapotukat, továbbá feddhetlen előéletüket, magyar honpolgárságukat, a magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes tudását s végül keresztlevéllel vagy születési bizonyítvánnyal azt is igazolni tartoznak, hogy a 18 éves kort már elérték, de éltük 40-ik évét még nem haladták. — Felhívtnak tehát mindazok, kik a kérdéses állomásokra pályázni kívánnak, hogy a fentiek szerint felszerelt s 50 kros bélyegjeggyel ellátott kérvényeket Budapest főváros tanácsához czimezve 1887. évi augusztus hó 10-ik napjának déli 12 órájáig bezárólag a tanácsi iktató hivatalban (új városház, földsz. 3. sz. a.) annál bizonyosabban nyujtsák be, mert később érkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelmen kívül fognak hagyatni. **A fővárosi tanács.**

— **Pályázat.** A nyiregházai városi felső leányiskolánál megüresedett egyik

tanítói állásra pályázat nyitattik. — Jávadalom 550 frt. évi fizetés és 120 frt. lakbér illetőség, mely a városi pénztárból havonként előleges részletekben fizetettek. — Pályázat minden felső nép- vagy polgári iskolára a nemnyiségtani és természet-tudományi szakcsoportból képesített okleveles tanító vagy tanítónő, a ki szabály-szerűen felszerelt kérvényét oklevelének hiteles másolatát és egészségét igazoló bizonyítványát f. év. auguszt hó 7-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz beküldi. — A pályázók közül kezdő tanítók ideiglenesen egy próba évre választatnak, előnyben részesülnek azok, a kik az ének és zenében jártasok. Kelt. Nyiregyházán 1887. évi Julius 9-én Krasznay Gábor, polgármester, mint iskolaszéki elnök.

— **Nyilvános nyugtázás.** (VIII. Kimutatás.) Eperjes, Nagy-Károly és Toroczko községek tűz által károsult tanítói számára újabban a következő adományok folytak be:

94. Kolozsmegyei tanítótestület gyűjtő ivén; Gaál István, Szigethy Katalin, Schwarzel Adél, Salamon Klára, Mohl Irma, Latzkovszky Lajos, Andráschik Károly, Bod Péter, Kolozsvár I. közs. isk. I. oszt. növendékei. — 1—1 frt; Böjtke László, Máthé János, Szász Károly, Király Ilona 50—50 kr.; Antal György 60 kr.; Kállai János 40 kr.; Márton József 30 kr.; Gaál Pál, Bálint András 20—20 kr.; Levonva 26 kr. posta költséget, marad összesen: 12 frt 44 kr.

95. Török-kanizsai tan. egyesület: 2 frt.

96. Pápai rom. kath. tanító egyesület pénztárából: 5 frt, Hannig Antal 1 frt összesen: 6 frt.

97. Budapest V. ker. közs. polg. iskola tan. testületének ivén: Dr. Gyulay Béla 1 frt, Földesi J. 1 frt, össz. 2 frt.

98. Budapest X. ker. Kőbánya. Ó-hegyi el. iskola tantestületének ivén: Olegjak Károly 1 frt, Streiling Géza, Pongrácz Ilona, Kovács Mária 50—50 kr., össz. 2 frt 50 kr.

99. Budapest-Lipótmező iskolai takarékpénztár kamatai: 1 frt 10 kr.

100. Ungvári tanító képezde gyűjtő ivén: Drohobeczky Gyula, Kaminszky Géza 1—1 frt; képezdei tanulóktól 3 frt 77; x—y 23 kr., összesen 6 frt.

A mai kimutatás összege: 32 frt 94 kr. A múlt számban ki volt mutatva 755 frt 01 kr. és 1 db. es. k. arany. Az 1 db. arany beváltatván, 5 frt 80 kral értékesítették. **Az eddigi gyűjtés főösszege: 792 frt 85 kr.**

Ezen összegből a „Népnevelők Budapesti Egyesülete“ által kiküldött osztó bizottság f. é. jun hó 30-án tartott ülésének határozata folytán Dr. Tergina Gyula urnak, Sárosmegye kir. tanfelügyelőjének 400. azaz: **négyszáz** forint elküldött, ki ez összeget a károsodás arányában felosztva, hálás köszönetének nyilvánítása mellett a következőképen nyugtázta:

1. Gáspáry János, evang. tanító	200 frt
2. Weisz Vilmos, zsidó el. isk. vezető tanító	70 frt
3. Goldstein Imre, zsidó el. isk. tanító	40 frt
4. özv. Müller Jetty, tanítónő	30 frt
5. Krizs Ágoston, rom. kath. tanító	30 frt
6. Deák János, tanító	30 frt

Összesen 400 frt.

Az egyes nyugták alulírottanál betekintés végett nyilván tartatnak. A fennmaradt összeg addig is, míg a szatmármegyei tanfelügyelőségtől válasz érkezik, az első hazai takarékpénztárban gyümölesztetik.

Wehner Gyula József,
egyesül. alelnök.

Szerkesztői üzenetek.

K. T. Békés. Becess sorai nagyon megörvendeztettek. Fogadja legmélyebb tiszteletünket és hálás köszönetünket a megemlékezésért. — **V. L. Szegszárd.** Kérjük a pontos címet, hogy az említett lap megrendelése iránt intézkedhessünk. Szives türelmét, a monographiát hozni fogjuk okvetlenül. — **M. V. Almádi.** Mindnyájan örömmel vettük a megemlékezést; viszont a legmélyebb üdvözlésünket küldjük. A személyes találkozásra határozott ígéretet nem tehetünk. Szívből üdvözljük mindnyájokat.

Nyom. Müller K., ezeltől Münster K., könyvnyomdájában II. kerület, fő-utca 20.